DLA

Szkół Polskich

W STANACH ZJEDNOCZONYCH

PÓŁNOCNEJ AMERYKI

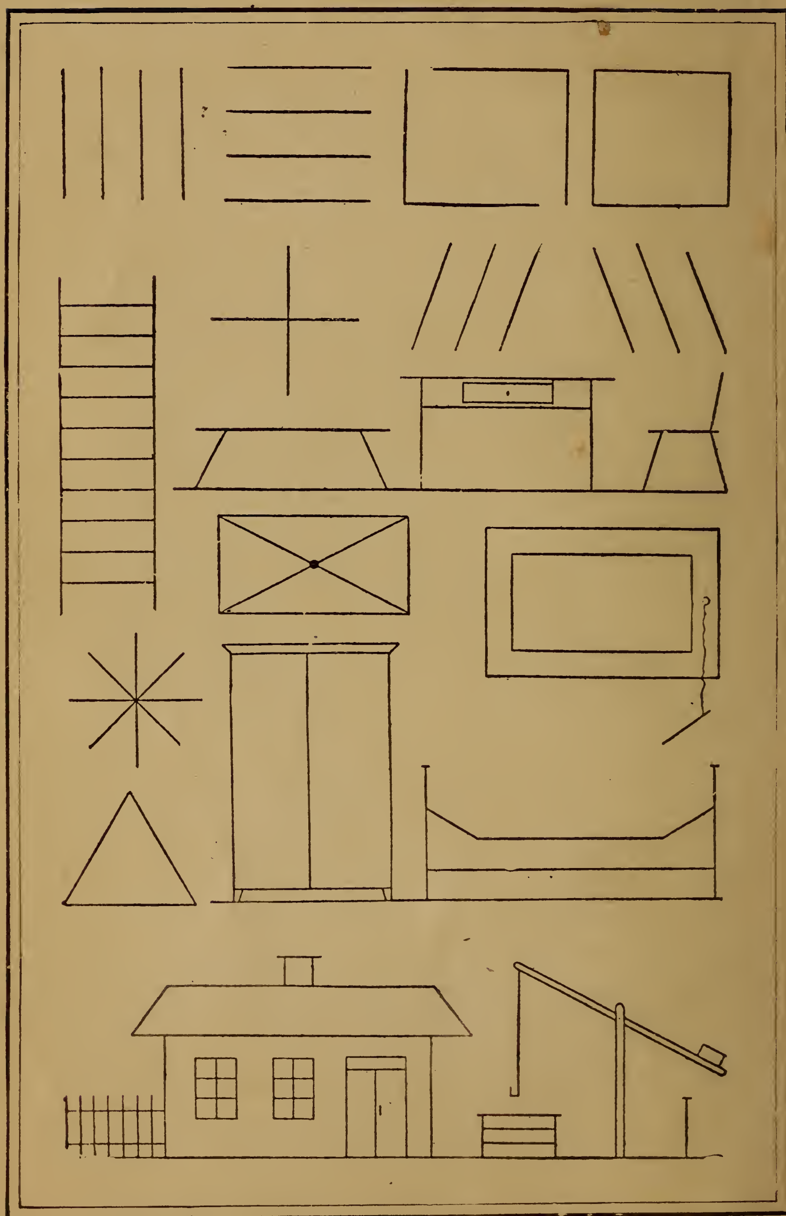
ELEMENTARZ OBRAZKOWY.

CHICAGO, ILLINOIS.
J. F. SMULSKI I Sp., 565 Noble St.

1899.

WZORY DO RYSUNKÓW.

Obrazkowy Elementarz Polski

CZYLI

NAUKA CZYTANIA I PISANIA

UŁOŻONA PODŁUG NAJLEPSZEJ METODY
DLA POLSKICH SZKÓŁ ELEMENTARNYCH
W PÓŁNOCNEJ AMERYCE.

CHICAGO, ILLINOIS.
J. F. Smulski i Sp., 565 Noble Street,
1899.

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELA.

Jak rozpoczynać naukę pisania i czytania.

Dla prędszego wyuczenia dzieci czytania i pisania, radzimy zastosować się do poniżej zamieszczonych wskazówek fachowych pedagogów:

Jeżeli nauczyciel chce dzieci naprowadzić na to, że wyrazy się składają ze sylab (zgłosek), jako też na to, aby dzieci same wysłyszały pojedyńcze głosy brzmienia, zachodzące w sylabach, niech postępuje mniej więcej w ten sposób.

Aby n. p. wykazać, że "igła" składa się z dwóch sylab, opowiada nauczyciel coś o szyciu: kto szyje, co kto szyje, czem kto szyje i t. p. Z jednego z tych przez dzieci wypowiedzianych zdań wyjmuje wyraz "igła", który kilka razy sam wybitnie zwolna powtarza, oddzielając sylaby, przyczem zmusza dziecko, aby zważało na jego usta a potem wyraz ten dziecku tak samo powtarzać każe. Teraz pyta się dziecka, ile razy trzeba usta utworzyć, aby wymówić wyraz "i–gła". Jeżeli dziecko samo wysłyszeć tego nie umie, natenczas nauczyciel wymawia jeszcze raz wyraz "i–gła", uwydatniając wybitnie każdą zgłoskę.

Następnie wymawia nauczyciel więcej dwuzgłoskowych wyrazów, n. p. kawa, rano i t. p., a potem jednozgłoskowych n. p. kot, rok, pas i tak dalej, aby dzieci poznały, jedno — i więcej zgłoskowe wyrazy. Dla ćwiczenia powinno dziecko teraz samo się starać wynaleść wyrazy jedno — i dwuzgłoskowe, nazywając przedmioty z bliższego swego otoczenia.

Gdy dziecko nabędzie wprawy w rozbieraniu wyrazów na sylaby, przechodzi nauczyciel do rozdzielania sylab na pojedyńcze głosy.

Kiedy już dziecko wysłyszało z rozmaitych wyrazów głos *i*, wtenczas nauczyciel powiada, że to *i* nietylko można wymawiać i słyszeć, ale także napisać, i pisze też w oczach dziecka zwolna, dopóki dziecko nie będzie umiało samodzielnie napisać głoski *i*. Podobnie postępuje się przy ćwiczeniach z innemi głoskami.

Najmniejszy znak, każdą literę, kreśli nauczyciel na tablicy, która jest jego prawą ręką i głównym pomocnikiem. Po nakreśleniu objaśnia uczniom, wymawia wyraźnie i głośno, poczem każe powtarzać uczniom wyraźnie a głośno każdą literę, każdy wyraz lub zdanie, najprzód pojedynczo, następnie razem chórem, a nakoniec znowu pojedynczo w celu przekonania się, czy już wszystko dobrze zapamiętały. Nakoniec każe im pisać, a po napisaniu czytać to, co napisały. Nie idzie tu o to, aby dzieci pisały kaligraficznie, gdyż na to czasu będzie jeszcze dosyć później; lecz głównie o to, aby zapamiętały kształty liter, całość wyrazu i zdania i aby je mogły z pamięci jako tako nakreślić.

Po napisaniu każdej litery każe nauczyciel szukać takiegoż samego znaku w książce drukowanej, przyczem objaśnia im, że np. głoski *i, e, u, o, a,* są samogłoskami, bo się same czysto, bez pomocy drugich głosek wymawiają, zaś głoski *w, n, m,* są spółgłoskami, bo się je wymawia przy pomocy innych głosek. I tak np. w spółgłosce *w*, słychać samogłoskę *u*, w głosce *n, m,* słychać *e*. Każdą samogłoskę każe nauczyciel wymawiać po kilka razy jednym ciągiem i zapytuje uczniów, czy w czasie wymawiania przybył jaki nowy obcy głos do tej samogłoski.

Przy obrazkach należy się zatrzymać dłużej i takowe w sposób przystępny dziecku jak najdokładniej opisać. Takie postępowanie rozwija umysł dziecka i ułatwia pracę nauczyciela, a co najważniejsza, dziecko uczy się mówić i myśleć.

Dziecko powinno nauczyć się z Elementarza nietylko czytać, lecz równocześnie także pisać. Dla osiągnięcia tego celu, pomieszczone są obok liter i wyrazów drukowanych wzorki do pisania podług ogólnie przyjętej kaligrafii amerykańskiej. Unikaliśmy wszelkich wyrazów niejasnych i niezrozumiałych. Braliśmy wyrazy przeważnie z otoczenia malców i zastosowane do ich pojęcia.

MAŁE LITERY.

a b c d e f g h i j k l ł
m n o p r s t u w y z.
ą ć ę ń ó ś ż ź.

DUŻE LITERY.

A B C D E F G H I J K
L Ł M N O P R S T U
W Y Z.
Ą Ć Ę Ń Ó Ś Ż Ź.

ZNAKI PISARSKIE.

, przecinek,

. kropka,

; średnik,

: dwukropek,

? znak zapytania,

! wykrzyknik,

- łącznik,

„—" cudzysłów,

(—) nawias,

— myślnik,

.... kropki, znak czegoś opuszczonego.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

LITERY MAŁE.

1.

i **i**

2.

u **u**

3.

o **o**

UWAGA. 1. Niech nauczyciel pisze każdą literę w oczach dzieci, aby dziecko widziało, jak ona powstaje.

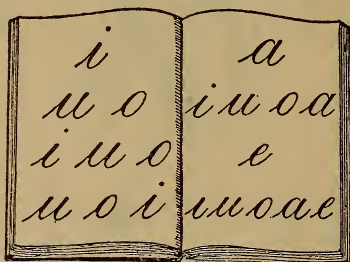
2. Każdy przeczytany ustęp powinno dziecko odpisać, a co napisze, znów przeczytać.

3. Pisanie podług dyktanda ułatwia nadzwyczaj naukę pisania i czytania.

4.

a a

5.

e e

6.

i	u	o	a	e
u	o	a	e	i
o	a	e	i	u
a	e	i	u	o
e	i	u	o	a

Ćwiczenia. Niech dzieci czytają te litery w różnym porządku: od lewej ku prawej stronie i odwrotnie, z góry na dół i z dołu do góry.

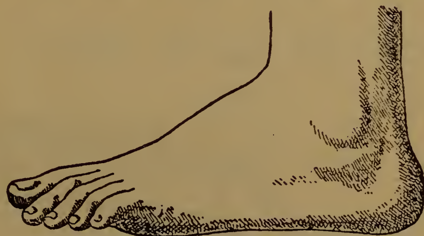
7.

w **w**

o-wa, o-we, o-wo, o-wi.

o wa, o we, o wo, o wi.

8.

n **n**

on, o-na, o-no, o-ni.

on, o na, o no, o ni.

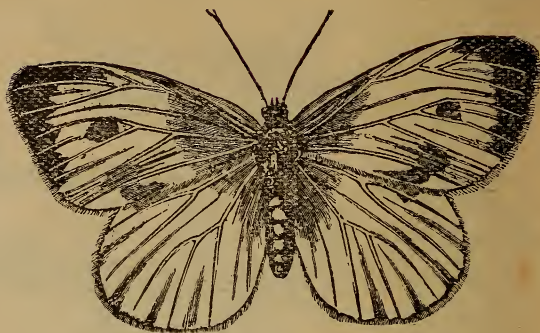
1. no wa, o na, na wa, ni wa.
2. wi na, o ne, wi no, no wi na.

Zadanie: Odpisz wyrazy pod numerem 1 i 2.

9.

m

m

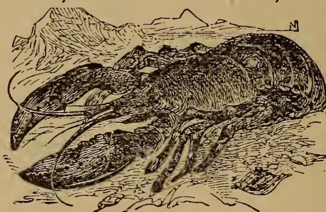
ma-ma, mi-na, wi-no.

ma ma, mi na, wi no.

1. ma‿m, mo wa, mo i, u mo wa,
2. on ma wi no, no wi na, na mo wa.

10.

r

r

ru-ra, ra-ma, mu-ra-wa.

ru ra, ra ma, mu ra wa.

1. ra no, wa‿r, ra ma, wi no,
2. mu‿r, ru no, ra na, no ra.

Zadanie: Odpisz wyrazy pod numerem 1 i 2.

11.

ce-na, ce-ra, o-woc.

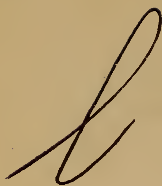
ce na, ce ra, o woc.

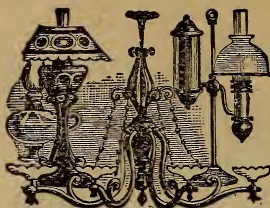
1. ra ca, no‿c, o wo ce, ce na,
2. ce ra, mo‿c, o na na na u ce,
3. ow ca ma ra ci ce, co on ma,
4. ma ma ma o wo‿c, no wa ra ma.

Ćwiczenia. Nauczyciel wyjaśni dzieciom, co jest litera, sylaba i wyraz, a następnie zapyta n.p.: ile liter ma słowo "on"? ile sylab ma wyraz "mowa"? Która jest pierwsza sylaba? Która jest druga sylaba? Z których liter składa się pierwsza sylaba? Z których druga? i t. d.

12.

l

len, u-li-ca, li-na, co.

len, u li ca, li na, co.

1. ro la, mi la, mo le, li ce,
2. ce la, o li wa, ca‿l, u le wa.

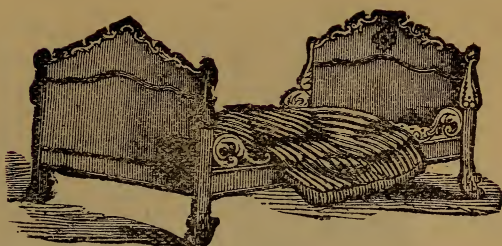
13. POWTÓRZENIE.

1. no‿c, ra ca, ru no, mu‿r, co,
   wi na, na wa, ru ra, mu ra wa,
   ce ra, ma‿m, na mo wa, ro la,
   o wo‿c, ce na, ra no, o ni.
2. ma ma ma le n, on nie ma nic,
   o ni ma li, co on ma, wi no.

Uwaga. Niech nauczyciel dyktuje pojedyńcze wyrazy i litery.

14.

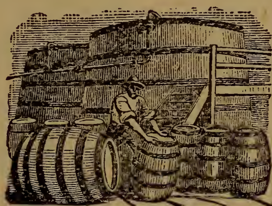
Ł ł

ła-wa, ło-no, on wo-ła.

ła wa, ło no, on wo ła.

1. ma ło, łu na, mi ło, u ła ni,
2. ca ła, ło no, ma ma wo ła.

15.

b b

o-bo-ra, bi-bu-ła, o-ba-wa.

o bo ra, bi bu ła, o ba wa.

1. ba ra‿n, am bo na, ce bu la.

Zadanie: Odpisz litery pod numerem 1 i 2.

16.

d **d**

dom, wo-da, dar, do-li-na.

dom, wo da, dar, do li na.

1. do ba, mo da, de ra, ra da,
2. wa da, do lar, bu da, da‿r,
3. do li na, u ro da, du ma, u do.
4. ma ma da ła mu do la ra, mu ro wa li do‿m, on w do mu, ra na bo li, on lu bi o wo‿c.

ZADANIE. Nauczyciel winien zwrócić uwagę dzieci na to, że pod numerem 4-tym są zdania. Każde z tych zdań niech rozbierze na wyrazy, wyrazy na sylaby, a sylaby na głosy czyli litery.

17.

t **t**

ta-ca, wa-ta, ta-ma.

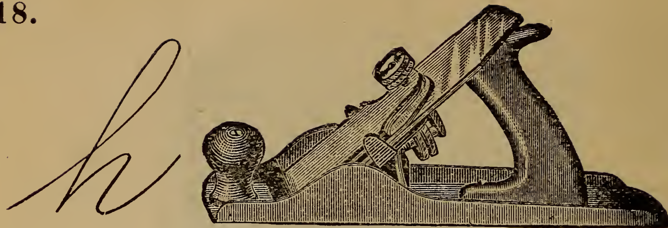
ta ca, wa ta, ta ma.

1. la to, ra ta, ta lar, me ta, tom,
2. nu ta, li te ra, ta ta, mo ne ta,
3. tam, to war, al ta na, ro bo ta.
4. la to mi łe, ta ta ma bat, on dał nam o wo cu, ma ła li te ra.

Zadanie: — Odpisz wyrazy, w których zachodzi litera l.

18.

h

he-bel, he-la, her-ba-ta.

he bel, he la, her ba ta.

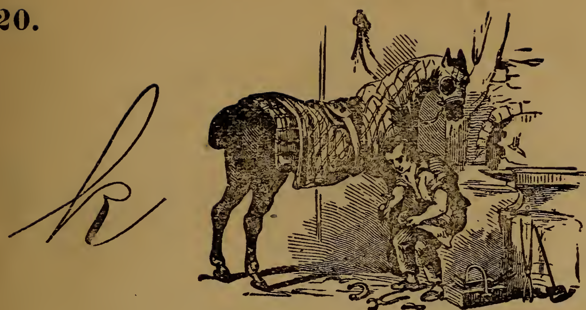
1. ho tel, ha bit, he ban, het man,
2. han del, hu mor, hu ta, bo ha ter,
3. hełm, ha mu lec, ho nor, ha la.

Zadanie: — Napisz wyrazy pod numerem 1 i 2.

19. POWTÓRZENIE.

1. ła wa, ur na, do lar, he bel,
   u dar, wa da, ho nor, ta ca,
   tor ba, hu ta, u łan, u ro da.
2. no wa al ta na, ta ta ma he bel,
   on ma ho tel, ma ma da ła mi
   do la ra, co ro bi ta ta.

20.

k

ko-ło. ka-wa. ku-ra.

ko ło, ka wa, ku ra.

1. ka ra, ha ki, kot, o ko, ku la,
2. rak, wo rek, bok, ko ra, łuk,
3. ro bak, ław ka, mak, ko ra le.

---

4. rok, bu rak, huk, ko mar, lak,
5. ko ro na, ko la no, na u ka, ku beł,
6. ko ni ki, ka re ta, ka le ka, kat.

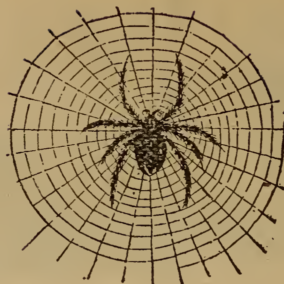
---

7. ko wal ro bi ha ki, ku kuł ka ku ka, mam do domu da le ko.

ZADANIE: — Odpisz zdania pod nr. 7.

21.

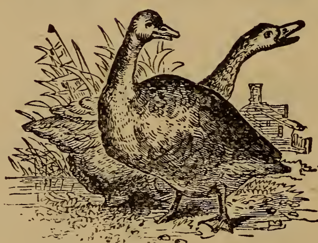
Ą **ą**

mą-ka, ką-kol, bą-ki.

mą ka, ką kol, bą ki.

1. dąb, kąt, łą ka, ląd, rą del.
2. bo lą ce o ko, bia ła mą ka, bą bel.

22.

Ę **ę**

rę-ka, rę-ce, mę-ka.

rę ka, rę ce, mę ka.

1. bę ben, dę bi na, i dę na u li cę.

23.

ch **ch**

cha-ta. u-cho. mu-cha.

cha ta, u cho, mu cha.

1. mu cha, węch, mar chew, mech,
2. cho ro ba, cho le wa, chu do ba.

---

3. ko cham ma mę i ta tę, ko min na da chu, mu cha ła ko ma.

ZADANIE: — Odpisz wyrazy pod numerem 3.

24. POWTÓRZENIE.

1. mam ka nar ka, ta ta ma no we ko ło, ko mo da w do mu.
2. mam no wą ta bli cę, i dę na łą kę, o ni i dą u li cą, mam ma łą dra bi nę, bo lą ręce.

25.

j

j

ja-je. ja-ma. jęk. ki-je.

ja je, ja ma, jęk, ki je.

1. raj, ko lej, ju tro, woj na, kij,
2. maj tek, kraj, lej ce, maj, jad,
3. o lej, ro je, ją dro, ja dło, wuj.

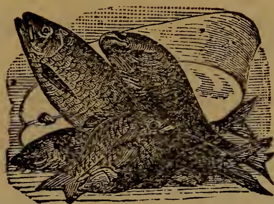
---

3. ko wal ku je mło tem, je cha łem ko le ją, o na ma lu je, ma ma ła je, bą ki la ta ją, ko tek lu bi mle ko, ona wi je wia nek, on bu du je, on ra chu je.

Zadanie: — Odpisz 5 wyrazów, w których zachodzi litera j, i 3 wyrazy, w których zachodzi litera *d*.

26.

Y **y**

ry-ba, bu-ty, mo-tyl.

ry ba, bu ty, mo tyl.

1. cy na, mo ty le, da ry, do my,
2. ty ka, ra ny, mu ry, do li ny.
3. ko ry to, dym, ty, to wa ry, tył.

---

4. do my ma ją ko mi ny, ra ny bo lą, mo ty le la ta ją, wil ki wy ją, lu bię ma li ny, kret ry je, od ku ry ma my ja ja, daj mi wo dy, by łem cho ry.

Ćwiczenia: — Dyktando z wyrazów i zdań dotychczas czytanych.

27.

G **g**

go-dy, wa-ga, gon-ty

go dy, wa ga, gon ty.

1. ro gi, no ga, gu ma, gaj, cę gi,
2. gę ba, ga lon, ko gut, ja go da,
3. wy go da, or ga ny, go łą bek.

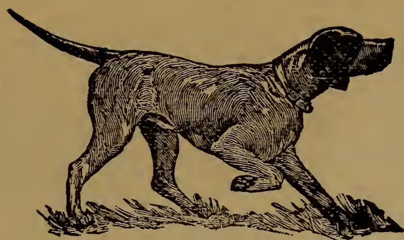
4. mam rę ce i no gi, wo ły ma-
ją ro gi, kot ma o gon, ma ma
go tu je, go łąb ki gru cha ją,
lu bi my ja go dy, mam ma łe-
go ko ni ka, la to go rą ce.

Zadanie. Odpisz zdania pod numerem 4.

28.

p

p

pi-ła. piec. pa-pu-ga.

pi ła, piec, pa pu ga.

1. pi wo, pa ra, po le, pań, pił ka,
2. pra ca, pa ni, pal ma, ka na pa.
3. li pa, ła pa, na po je, lam pa.

---

4. ma my dwa po ko je, ro bo ta na po lu, ra no pi ję ka wę, ku la wy u pa da, pię kna po ra, pil ny pra cu je, on ma pił kę, ma my po go dę, no wa ma pa.

ZADANIE: — Odpisz 8 wyrazów, w których zachodzi litera p, i 4 wyrazy, w których zachodzi litera k.

29. POWTÓRZENIE.

1. ra ma, wa ga, mu ra wa, ko ło,
2. pa pu ga, ja ma, ra ny, ce bu la,
3. wy go da, cy na, hu ta, u cho.

---

4. wę chem wą cham, bie ga my po u li cy, kro wy da ją mle ko, ka na pa ma no gi, i dę na po le, mo ty le la ta ją, ko wa le ku ją ha ki, ku kuł ka ku ka.

---

5. li ce, ra ma, ka na pa, go łąb,
6. cha ta, gę ba, cho ro ba, ja je,
7. o ko, lam pa, wą tro ba, do my.
8. bę dą rą ba li dę bi nę na bu do wę, do my ma ją ko mi ny, wo da ki pi, ko gut pie je ra no.

Ćwiczenie. Odpisz ustęp 7 i 8.

30.

f **f**

ku-fer, fu-ra, far-ma.

ku fer, fu ra, far ma.

1. fi ga, flin ta, fał da, fi gu ra,
2. fa la, lu fa, far ba, fa bry ka,
3. mu fa, fa ry na, fi la ry, in fu ła.
4. far mer pra cu je na ro li, far- tuch ma fałdy, flin ta ma lu fę.

Zadanie. Odpisz wyrazy pod numerem 3 i 4.

31.

S S

so-wa. san-ki. o-so-ba.

so wa, san ki, o so ba.

1. ko sa, wą sy, ro sa, sos, mi sa,
2. sa la, o wies, las, fu sy, ser ce,
3. fa so la, sa ła ta, sę ki, so bo ta.

---

4. de ska ma sę ki, no cą la ta ją so wy, mle ko jest bia łe, mam no we san ki, cho ry stę ka.

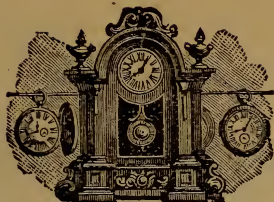
---

5. ma ma na so li ła sa ła tę, o sa jest ma ła, sa dy są ko ło do-mu, na ro so le są o ka.

Zadanie: — Odpisz ustęp 4 i 5.

32.

Z z

ko-za. ze-gar. zę-by

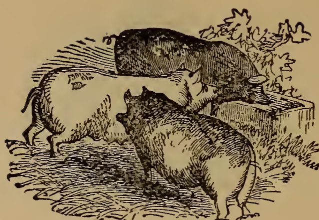
ko za, ze gar, zę by.

1. zu pa, wo zy, ze ro, wa za, ząb,
2. i zba, za ją ce, za ba wa, u zda,
3. za ra za, ze ga ry, re ze da, guz.
4. ko ła są u wo za, ko za ma ra ci ce, ko ty ma ją pa zu ry, za ba wa mi ła po na u ce, w do mu ma my o bra zy, z mą ki pie ką chleb, mo le gry zą su-kno, mam ję zyk i zę by.

Zadanie. Odpisz zdania pod numerem 4.

33.

ś **Ś**

świ-nia, oś, sia-no, coś.

świ nia, oś, sia no, coś.

1. śli na, gę si, ka raś, śro da, łoś,
2. ło soś, sia tka, śru ba, są siad.

---

3. o cet jest kwa śny, gęś gę ga, ka raś pły wa, li tuj my się nad sie ro ta mi, świe ca się pa li.

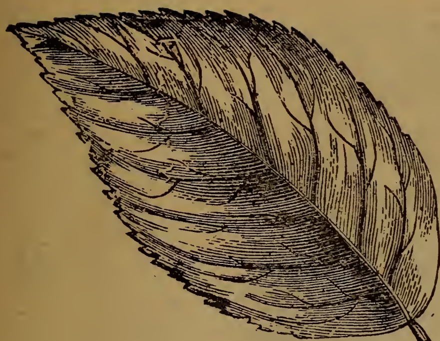
---

4. far mer u pra wia ro lę, sar na po my ka do la su, o set ko le, śli mak peł za po wo li, mu chy i pa ją ki są o wa dy.

Zadanie. Odpisz zdania pod numerem 4.

34.

ć ć

ść ść

1. liść, li tość, kość, bo leść, cios,
2. nić, gość, chęć, ćma, cio cia,
3. ra dość, maść, cia ło, ość, si ła.

---

4. liść o pa da, do na u ki mam chęć, ry ba ma oś ci, u nas by li go ście, cie śla sta wia do my, z cia sta ro bi my chleb.

---

5. mam ko ści, wo zy ma ją o sie, sia no jest na łą ce, cia sto jest mięk kie, bo cian kle ko ce.

Zadanie. Odpisz wyrazy pod numerem 1 i zdania pod nr. 5.

35.

Ż

Ż

ża-ba. żo-na. no-że. jeż.

ża ba, żo na, no że, jeż.

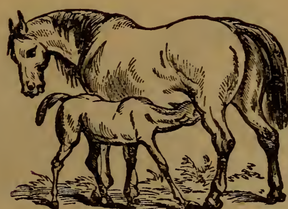
1. wie ża, żmi ja, ży to, ża ło ba,
2. że la zo, no ży ce, ka łu ża, żer.
3. ży to ro śnie na po lu, zbo że zwo żą rol ni cy na wo zach, ża by i wę że są ga dy.

Ćwiczenie. Odpisz wyrazy pod numerem 2 i ustęp pod nr. 3.

36.

ź

ź

ga-łąź, ko-źlę, zi-ma.

ga łąź, ko źlę, zi ma.

1. ku źnia, zie mia, źre bię, zię ba,
2. zie le, ziar no, zio ła, o źmi na.

---

3. wo źni ca wo zi, zie mia jest o-
krą gła, zi mą pa da śnieg, on
blu źni, zio ła pa chną.

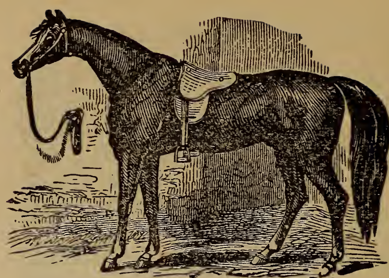
---

4. tra wa jest zie lo na, dąb ma
gru be ga łę zie, ko wal ku je
w ku źni, da łem mu ry sik.

Zadanie: Odpisz zdania pod Nr. 3 i 4.

37.

ń **ń**

koń, cień, woń, pa-ni.

koń, cień, woń, pa ni.

1. o koń, słoń, go leń, łań cuch,
2. nie bo, woń, słoń ce, je leń.

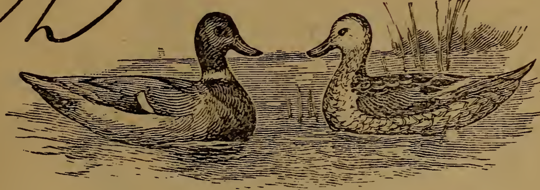
3. mam ma łą dłoń, na ja bło ni ro sną jabł ka, fi o łek ma mi łą woń, słoń ce świe ci ja sno.

---

4. je leń ży je w bo ru, bruk jest z ka mie ni, bo cian zja-da ża by, bą ki gry zą.

Zadanie. Odpisz wyrazy, w których zachodzi litera ń i ł.

38. *cz* **cz**

czo-ło, o-czy, ko-pacz.

czo ło, o czy, ko pacz.

1. cza sy, ka czka, trę bacz, tę cza,
2. ha czyk, o bręcz, o racz, czoł no.

---

3. ko za be czy, kro wa ry czy, kot miau czy, ja pła czę, wo da są czy, świ nia kwi czy.

---

1. ża by rech cą, ko w ale ku ją że la zo, kra wiec ma no ży ce, wio sna na stę pu je po zi mie.

Ćwiczenie: Dyktando wyrazów i zdań na tej stronicy zamieszczonych.

39.

sz

sz

sza-fa. u-szy. ka-sza.

sza fa, u szy, ka sza.

1. szy ba, ka szel, sza ta, ko szu la,
2. szal, pa łasz, kosz, ma szy na.

---

3. mysz jest sza ra, czło wiek ma du szę, mam u szy do słu cha-nia, smo ła jest czar na, sza-nu je my na sze go na u czy cie-la, w sza fie wie sza my szaty.

ZADANIE: Odpisz zdania pod Nr. 3.

40.

rz **rz**

rze-pa, rzę-sy, zo-rza.

rze pa, rzę sy, zo rza.

1. bu rza, rze ka, żoł nierz, ta lerz,
2. oł tarz, le karz, krzak, krze sło.

---

3. far me rzy o rzą ro lę, le karz le czy cho rych, go rą ca wo da pa rzy, strze lec strze la.

---

4. pta ki la ta ją w po wie trzu, ha czyk jest krzy wy, brzo za.

ZADANIE: — Odpisz ustęp 3 i 4.

41.

dz **dz**

sa-dze, nę-dza, dzwon.

sa dze, nę dza, dzwon.

1. dzban, ry dze, pie niądz, rdza.

---

2. za jąc skrył się za mie dzę, my-
śli wi o nim nie wie dzą, cho-
dzę po po dło dze, u bo dzy ży
ją w nę dzy, rydz jest grzyb.

---

3. ma my pie nią dze, o ni je dzą
chleb, na u li cy wi dzę wo zy,
je stem mier ny w je dze niu.

ZADANIE: Odpisz zdania pod Nr. 2.

42. *dż* **dż** *dź* **dź**

dżu-ma, żo-łądź, kadź.

dżu ma, żo łądź, kadź.

1. żerdź, cze ladź, dro żdże, dzień.

---

2 dżu ma jest za ra za, ła będź jest ptak, so wy gnie żdżą się po wie żach, w je sie ni są dni dżdży ste, ty dzień ma siedm dni.

ZADANIE: Odpisz zdania pod Nr. 2.

43. *ó* **ó**

1. ró ża, wóz, gó ra, stół, ko ściół.
2. ró że ma ją kol ce, wół ma ro gi, lód ta je, czu ję ból, źró dło.

ZADANIE: — Odpisz ustęp 1 i 2.

POWTÓRZENIE.

44.

	a.	b.	c.	d.
1.	o wad,	o sa,	i gła,	u cho,
2.	pa łac,	mo tyl,	ko lej,	rę kaw,
3.	ser ce,	czoł no,	pał ka,	far ba,
4.	pan na,	gło wa,	kro pla,	ma tka.

---

	a.	b.	c.	d.
1.	szyn ka,	gał ka,	war ga,	bro na,
2.	pla ma,	kre da,	zbo że,	tra wa,
3.	klu czyk,	trze wik,	trę bacz,	ziar no,
4.	buł ka,	wan na,	kar ta,	cór ka,

45.

	a.	b.	c.	d.
1.	ko szyk,	ha czyk,	ko pacz,	sto lik,
2.	za pach,	gar barz,	kol czyk,	wró bel,
3.	roz kaz,	war kocz,	kon tusz,	brzy twa,
4.	włó kno,	wy jazd,	cza szka,	ró zga.

---

	a.	b.	c.	d.
1.	bro war,	pi sarz,	sło wik,	koł dra,
2.	kró lik,	prze pych,	pro myk,	pa szcza,
3.	szczę ka,	gro bla,	bla szka,	szczo tka,
4.	po wóz,	o rzech,	po żar,	po wój.

POWTÓRZENIE.

46.

	a.	b.	c.	d.
1.	wilk,	list,	mech,	sznur,
2.	deszcz,	szewc,	żółw,	kosz,
3.	czas,	zuch,	rząd,	garb,
4.	bat,	nóż,	most,	kark.

	a.	b.	c.
1.	psze ni ca,	wo do spad,	je zio ro,
2.	nie na wiść,	sza rań cza,	roz są dek,
3.	pra wi ca,	cie mno ta,	przy ro da,
4.	rze szo to,	ró wni na,	roz rzu tność.

47.

	a.	b.	c.
1.	szcze ci na,	mie szka nie,	ka ła marz,
2.	le kar stwo,	ja rzy na,	pod pór ka,
3.	na dzie ja,	o gró dek,	szy der ca,
4.	po stę pek,	pu sty nia,	am bo na.

	a.	b.	c.
1.	cho ro ba,	głę bi na,	a pte karz,
2.	ma co cha,	pie nią dze,	i giel nik,
3.	le ni wiec,	ko mór ka,	e gza min,
4.	u słu ga,	prze gro da,	ta ksa tor.

48.

dąb jest po chy ły, sum i lin są ry by, rak ma no ży ce, kro wa da je mle ko, go łę bie gru cha ją, o sa brzę czy, ja pi szę, ty czy-tasz, on ra chu je, żółw jest po wol ny, stal jest twar da, wóz ma ko ła, stół ma no gi, deszcz jest po ży te czny, lód jest zi mny, o cet jest kwa śny, cu kier jest słod ki.

49.

koń rży, ow ca be czy, pies szcze ka, kot miau czy, pra czka pie rze, pie karz pie cze chleb, cie śla bu du je, ma larz ma lu je, ku charz go tu je, mier nik mie rzy, kra wiec szy je, sę dzia są dzi, far mer o rze, czło-wiek pra cu je, rze ka pły nie, ptak śpie wa, wo ły ry czą, sto larz he blu je, wilk wy je.

50.

ry bak ło wi ry by, dom chro ni nas od zi mna, wró bel jest sza ry, grzy by ro sną w le sie, łga rzo wi nikt nie wie rzy, ry by ży ją w wo dzie, żmi je są ja do wi te, w mie ście jest wie le do mów, dzie ci cho dzą do szko ły, szkło jest kru che i prze zro-czy ste, wiatr wie je, ko ściół jest wy so ki.

51.

co ro bi koń? co ro bi ma larz? ja ki jest ko ściół? co ro bi ry bak? co ma rak? co ro bi pie karz? gdzie ży ją ry by? ja kie są żmi je? co ro bi sto larz? ja ki jest wró-bel? od cze go chro ni nas dom? co ro-bią go łę bie? co ro bi ptak? ko mu nikt nie wie rzy? co ró bi wół? co ro bi far mer?

52.

lu dzie mie szka ją w do mach? ko nie sto-ją w staj ni, by dło jest w o bo rze, sól jest w zie mi, o wce są w o wczar ni, ku-ry są w kur ni ku, tra wa ro śnie na łą ce, ro ba ki ży ją w zie mi, wil ki wy ją w bo ru, pies pil nu je do mu, deszcz pa da.

53.

czło wiek ma pięć zmy słów, te są: wzrok, słuch, po wo nie nie, smak i czu cie.

---

rok ma dwa na ście mie się cy, a te są: sty czeń, lu ty, ma rzec, kwie cień, maj, czer-wiec, li piec, sier pień, wrze sień, pa ździer-nik, li sto pad, gru dzień.

Uwaga. — Niech się dziecko powyższego ustępu nauczy na pamięć.

54.

płu ca mi od dy cha my, rę ko ma pra cu je-
my, gło wą my śli my, zę ba mi żu je my,
gar dłem po ły ka my, o cza mi wi dzi my,
u sza mi sły szy my, no sem wą cha my, ję zy-
kiem sma ku je my, ca łem cia łem czu je my.

55.

rok ma czte ry kwar ta ły, ka żdy kwar tał
ma trzy mie sią ce.

---

ty dzień ma siedm dni, a te są: nie dzie la,
po nie dzia łek, wto rek, śro da, czwar tek,
pią tek, so bo ta.

56.

za gad ki.

nie czu je, nie ży je, a kłu je i szy je.

---

rzecz bia ła, płyn na i słod ka,
do bra dla dzie ci, do bra dla ko tka.

---

1 — je den	6 — sześć
2 — dwa	7 — siedm
3 — trzy	8 — ośm
4 — czte ry	9 — dzie więć
5 — pięć	10 — dzie sięć

CZĘŚĆ DRUGA.

LITERY DUŻE.

57.

o O   d D

Onufry. Dorota.

O nu fry. Do ro ta.

1. O nu fry jest i mię. O gień parzy. O łów jest cię żki. O bręcz jest o krą gła. O cet jest kwaśny. Od po czy nek po krze pia.

---

2. Dzwon jest gło śny. Dłu to jest na rzę dziem. Dzie ci po win ny słu chać ro dzi ców i star szych.

58.

e E c C

Ewa. Cezar. Chór.

E wa. Ce zar. Chór.

1. E u ro pa jest czę ścią zie mi. Ed ward i E mi li a są i miona. E wa ży ła w ra ju.

---

2. Czło wiek my śli. Cho ro ba osła bia. Cie śla sta wia do my. Cu kier jest słod ki. Czas stra-co ny ni gdy nie wró ci.

---

3. E le men tarz jest ksią żka. Do cze go słu ży i gła? Co pły nie w ży łach? Cy try na jest o-wo cem. Czem kra je my?

59.

w W z Z

Wisła Zygmunt

Wi sła. Zyg munt.

1. Wi sła jest rze ka. W la sach ży ją dzi kie zwie rzę ta. Wszę dzie do brze, a w do mu naj- le piej. War sza wa jest mia sto.

---

2. Ze gar o zna cza go dzi ny. Zbo że ro śnie na po lu. Zi ma jest po rą ro ku. Żo łądź ro śnie na dę bie. Za ją ce są lę kli we.

---

3. Z kim kto prze sta je, ta kim się sta je. Ziarn ko do ziarn ka, a bę dzie miar ka. Wiatr wie je.

60.

u U y Y

Urszula. Ukraina.

Ur szu la. U kra i na.

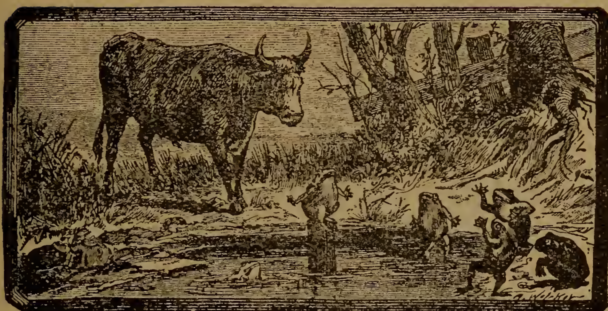
1. Ucz nio wie u czą się. U czyn-ność jest pię knym przy mio tem. U cho jest czę ścią gło wy. Ucz się pil nie. U drzwi jest za mek.

---

61. W zimie.

Zi ma jest po rą ro ku. Dni w zi-mie są krót kie. Zi ma na stę pu je po je-sie ni. Zi ma trwa u nas dłu go. Za spy śnie gu ta mu ją dro gę. Zi mo we wia try i mro zy do ku cza ją lu dziom i zwie rzę-tom. Wszy stko szu ka cie płe go schro nie-nia. Dzie ci ci sną się do iz by. Dzi kie zwie rzę ta kry ją się po la sach. W zi-mie nic nie ro śnie na po lu. Zi mą mo żna jeź dzić san ka mi.

62. Wół i żaba.

Du ży wół przy szedł raz nad staw. Zo ba czy ła go tam ma ła ża ba. Chcia ła ko nie cznie do ró wnać mu swo im wzro- stem. Wy gra mo li ła się prze to na słup i na dę ła.

— Czy już je stem tak du ża, jak wół?

— Ej! gdzie tam! — je szcze da le ko! — od po wia da ją in ne ża by.

Zno wu się na dy ma i py ta:

— Czy te raz?

Ża by od po wia da ją:

— Da le ko ci je szcze do te go.

Za ro zu mia ła ża ba zno wu się na dę- ła i za py ta ła:

— Zo bacz cie te raz, czy mo gę się mie rzyć z wo łem?

Zno wu ża by twier dzą, że wół jest więk szy.

Wtem na dę ła się ża ba tak bar dzo, aż pę kła.

Za ro zu mia łość i py cha są grzechem cię żkim. Dzia te czki, nie bądź cie ni gdy za ro zu mia łe mi.

ZADANIE: — Przypatrz się obrazkowi na poprzedniej stronie. Co na nim widzisz?

---

63. Oczy i uszy.

O czy ma pa trzę i wi dzę. U szy ma słu cham i sły szę. O czu mam dwo je. Oko ma dwie po wie ki, gór ną i dol ną. Uwa żam, a bym o ka nie ska le czył, nie ude rzył, nie za pró szył. O, jak bie dny jest czło wiek ciem ny czy li śle py. On nic nie wi dzi, a ni gwia zdek, a ni kwia tków.

U szu mam tak że dwo je. U trzy muję je czy sto. U czeń grze czny pa trzy uwa żnie i słu cha. Czło wiek głu chy jest nie szczę śli wy.

64.

i I j J

Ignacy. Jadwiga.

I gna cy. Ja dwi ga.

1. I zba jest czę ścią do mu. Indyk jest pta kiem do mo wym. I gła jest koń cza ta. I le miesię cy jest w ro ku?

---

2. Jeż ma kol ce. Jał mu żna nie zu bo ży. Ja ka pra ca, ta ka pła ca. Jabł ko jest smacz nym o wo cem. Je steś zdrów?

---

3. Im da lej w las, tem wię cej drzew. Ja kie drze wo, ta ki owoc. Choć u bo go, byle chę do go.

65.

a A n N m M

Adam. Nikodem. Mickiewicz.

A dam. Ni ko dem. Mi ckie wicz.

1. A tra ment słu ży do pi sa nia. An to ni jest i mię. A dam był pier wszym czło wie kiem.

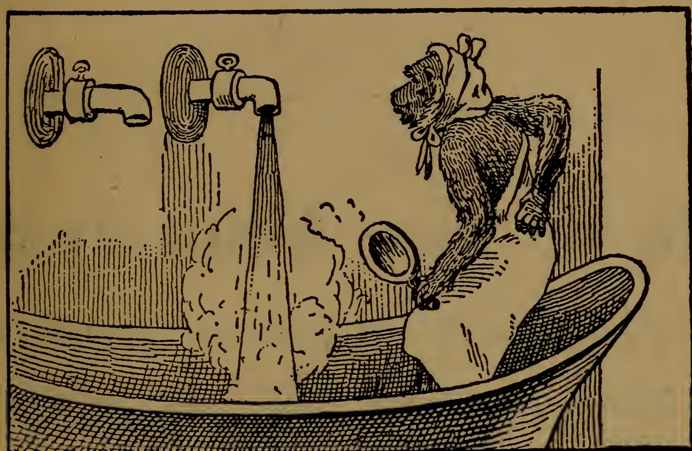
2. Nóż jest o stry. Nie czyń dru- gie mu, co to bie nie mi ło. Nie bo jest wspa nia łe.

---

3. Mo dlić się jest cno tą. Mi ska jest na czy niem. Miód zbie ra- ją pszczo ły z kwia tków.

66.

Małpa w kąpieli.

Mia ła raz pe wna pa ni we so łą mał- pę. Dnia pe wne go ką pa ła się pa ni w wan nie. Wi dzia ła to mał pa. Jak tyl ko pa ni wy szła z ką pie li, mał pa u bra ła się w jej cze pek. Na stę pnie o dzia ła się ręcz ni kiem i hyc do wan ny!

Jak pa ni, tak i mał pa za czę ła od- krę cać kur ki. Wo da go rą ca try snę ła i po pa rzy ła ją. Mał pa w krzyk i w no- gi! O de chcia ło jej się ką pie li na za wsze.

Zagadka. Żół ty, sło dki w sma ku mi ły,
Z kwia tów pszczo ły go zro bi ły.

67.

t T f F

Tadeusz. Francya.

Ta de usz. Fran cy a.

1. To masz i Fi lip są i mio na. To ną cy brzy twy się chwy ta. Tra wą ży wią się zwie rzę ta. Tra fi ła ko sa na ka mień.

---

2. Fi la ry są w ko ście le. Flet słu ży do gra nia. Far tu szek jest pło cien ny. Fla szki ro bią ze szkła. Fi o łek jest kwia tem.

---

3. Ta lerz jest głę bo ki lub miałki. Fe bra o sła bia cho re go. Na grzecz no ści nikt nie stra cił.

68.

h H k K

Helena. Kraków.

He le na. Kra ków.

1. He bla u ży wa sto larz. Har de dzie cko nie po do ba się ni- ko mu. Han dlarz han dlu je.

---

2. Kruk kru ko wi o ka nie wy- ko le. Kto nie pra cu je, jeść nie po wi nien. Klucz jest ze że la za. Koń cią gnie wóz.

---

3. Ha mu lec wstrzy mu je bieg wo- zu. Kot ło wi my szy. Mę drzec jest prze zor ny. Kret ry je zie- mię. Ką piel jest zi mna.

69.

s S l L ł Ł

Stanisław Lwów.

Łazarz.

Sta ni sław. Lwów.

Ła zarz.

1. Słoń ce świe ci. Szewc jest rze-mieśl ni kiem. Sto larz ro bi stół. Sza bla jest bro nią. Skar by zie-mi są zni ko me. Sło wik śpie wa.

---

2. Lis jest chy try. Le ni wy pró-żnu je. Lu dzie są śmier tel ni. Las ma du żo drzew.

---

3. Ła kom stwo szko dzi. Ła twiej ko mu ra dzić niż do po módz. Łu kasz i Łu cy a są i mio na.

70.

Bałwan ze śniegu.

W zi mie śnieg pa da. Je zio ra, rze- ki i sta wy są lo dem po kry te. Chło pcy śli zga ją się po lo dzie. Wo żą się też na san kach i rzu ca ją się śnie giem. Nie trze- ba iść na lód, gdy jest sła by. Ła two się wte dy mo żna za ła mać.

Nie da le ko do mu u sta wi li so bie chłop cy ze śnie gu bał wa na. O czy i nos zro bi li mu z wę gli. Ka żdy chło piec po- ma ga bu do wać bał wa na. Na wet ma ła Zo sia nie pró żno wa ła. Te raz po zmę- cze niu od po czy wa i przy pa tru je się. I- leż to u cie chy ma ją dzie ci. Za chwi lę ru nie bał wan pod ich ku la mi wśród o- gól nej ra do ści.

71.

g G

Galicya Gniezno

Ga li cy a. Gnie zno.

1. Gęś sku bie tra wę. Głód jest naj le pszą przy pra wą. Gar nek jest na czy niem. Gwia zdy świe- cą w no cy. Gru szki ro sną na drze wie. Gu staw jest i mię.

72.

Ogień.

W zi mie o grze wa my mie szka nie o- gniem. O gień roz nie ca my w pie cu. Od o gnia zaj mu je się ła two sło ma, pa pier i drze wo. U ży wa my o gnia do go to wa- nia po traw, do pie cze nia chle ba i do o- świe tle nia i zby. Z o gniem trze ba się ob- cho dzić o stró żnie. Nie raz z ma łej i skry po wsta je du ży po żar. O gień pa rzy.

73. Dobra Teresia.

Te re sia do sta ła od oj ca na gwiazd-kę no wą ta bli czkę. Młod sza sio stra Te re si po czę ła pła kać i za zdro ści ła jej ta bli czki. Wi dząc to Te re sia, rze kła:

— Nie płacz i nie gnie waj się, sio-stro ko cha na. Dam ci mo ją no wą, a ja we zmę two ją sta rą. Czy zgo dzisz się na to?

Ja kie ser ce mia ła Te re sia? Te-re sia mia ła do bre ser ce.

---

74. Teodorek.

Te o do rek ła pał mu szki,
O bry wał im skrzy dła, nó żki.
Sio stra, na to pa trząc z bo ku:
Mó wi ła mu z łe zką w o ku:
O nie do bry Te o do rze!
Jak cię też to ba wić mo że!
Cóż ci win ne bie dne mu szki?
Czyś ty im dał skrzy dła, nó żki?

ZADANIE. Co robił Teodorek? Co mu powiedziała siostra?

75.

p P b B r R

Poznań. Bolesław.

Rogoźno.

Po znań. Bo le sław.

Ro go źno.

1. Pa pież mie szka w Rzy mie. Pan Bóg jest w nie bie, na zie- mi i na ka żdem miej scu. Pi- szę pió rem na ze szy cie. Ry ba pły wa. Ba wię się pił ką.

---

2. Rze ki wpa da ją do mo rza. Bez pra cy nie ma ko ła czy. Re ze- da pach nie. Kto ra no wsta je, te mu Pan Bóg da je. Rę ka rę- kę my je, no ga no gę wspie ra.

76.

POWTÓRZENIE.

Je stem dzie cko. Dzie cko ro śnie szyb ko. Ja tak że ro snę. Mam kil-ka lat. Dzie cko po win no być do-bre. Nie u miem wie le, a le się na u czę. U wa żam pil nie. Do na-u ki mam wiel ką o cho tę. Ro dzi-com je stem po słu szny. Z in ne-mi dzie ćmi się zga dzam.

77.

Dzie cko ko cha dom ro dzin ny. Są do my mu ro wa ne i dre wnia-ne. Dzie cko chro ni się do do mu. Jak że mu tam do brze u oj ca lub ma tki na ło nie! Przy do mu jest po dwó rze. Na po dwó rzu są ku ry, gę si, ka czki, wró ble i go-łę bie. Przed bu dą le ży pies.

78.

Na po dwó rzu jest staj nia. Ze staj ni wy cho dzą ko nie. Koń jest pię kne zwie rzę. Ko nie są bardzo po ży tecz ne. U ży wa my ich do ró żnych ro bót. Od ko nia stój zda le ka, bo cię u de rzy ko pytem. Dzie cko lu bi ma łe ko ni ki. Ma ły ko nik na zy wa się ku cyk. Nie ka żde dzie cko mieć mo że ku cy ka. A le mie wa dre wnia ne ko ni ki. Koń żre sia no i o wies.

79.

O bok staj ni jest o bo ra. Są tam wo ły i kro wy. Wół pracu je w ro li. Zły wół bo dzie roga mi. Kro wa da je mle ko. Któż nie lu bi mle ka! Ko tek i dzie ci lu bią mle ko. A ma seł ko, to

tak że do bra rzecz. Ma słem sma-ru je my chleb.

80. ———————

Nie kie dy przy do mu są tak że o wce. Są ja gnię ta, co tak we-so ło ska czą. I dzie ci ska czą we so ło. Dla te go dzie ci lu bią ba wić się ma łą o wie czką. O wca da je nam weł nę i mię so. Na co słu ży weł na?

81. ———————

Na po dwó rzu bie ga ją tak że ku ry, gę si, ka czki, in dy ki i go łę bie. Lu bię go łę bie, bo ta-kie czy ste i spo koj ne. Go łę bie ni gdy się nie kłó cą ze so bą. Za do mem le ży o gród. Jest tam o woc i wa rzy wo. Dzie ci lu bią

o woc. O woc jest sma czny i zdro-wy. Na drze wach ży ją pta ki. Pta szki ło wią du żo mu szek i gą sie nic. O, nie psuj cie im gnia zdek!

82.

Za o gro dem le ży łą ka. A tam da lej pły nie wo da. Co tam ry bek i żab. Ry by sma czne, a-le ma ją o ści. Po wo dzie pły-wa ją ka czki i gę si. Są to pta-ki pły wa ją ce. Ku ry i go łę bie nie mo gą pły wać. Ma łe dzie ci nie po win ny cho dzić sa me nad wo dę, bo mo gą u to nąć.

83.

Ko cham oj ca, ko cham ma tkę, ko cham ca łą ro dzi nę. Ro dzi ce

czu wa ją na de mną od ko ły ski. Da ją mi wszy stko. Mam łó że-czko, mam su knie, mam co jeść i pić. Ro dzi ce to skarb wiel ki. Ro dzi ców nikt nam nie za stą-pi. I leż to się o ni na kło po cą i na cier pią, a by tyl ko dzie ciom do brze by ło. Grzecz ne, po słu szne i pra co wi te dzie ci są naj mil-szą po cie chą ro dzi ców.

84.

Ucz się pil nie! Bądź ro dzi com po słu szny! Czy taj z roz wa gą! Ko chaj bli źnie go jak sie bie sa-me go! Chłop cze, za cho waj się grze cznie! U ni kaj złych to wa-rzystw! Czcij oj ca twe go i ma-tkę two ją! Pisz my! Czy taj cie!

Ra chuj my! Trze ba o szczę dzać! Trze ba pra co wać! Nie go dzi się pró żno wać! Módl się i pra cuj!

85.

A nio ło wie są du cha mi. Nie bo jest ich mie szka niem. A niół strze-że dzie ci. Ka żde dzie cko ma swe-go A nio ła Stró ża. A daś i Ba-sia są grze czne mi dzie ćmi. Słu-cha ją ro dzi ców. U czą się chę tnie. Ba wią się za wsze zgo dnie. Na u li cy za cho wu ją się za wsze przy zwo i cie. Na u czy ciel i ro-dzi ce są z nich za do wo le ni. A nio ło wi Stró żo wi spra wia ją ra dość tak grzecz ne dzie ci. Pa-mię taj cie, dzie ci, a by ście nie spra wia ły przy kro ści ro dzi com.

86.

I gnaś ma ła dne go ko ni ka. Raz wsiadł na nie go i chciał pręd ko je chać. A le że ko nik był swa-wol ny, więc I gnaś spadł z nie-go i bar dzo się po tłukł.

Ma ry nia ma pię kną lal kę. Ba-wi się nią czę sto i szy je dla niej su kien ki. "Ja siu, czyś wi-dział mo je za baw ki?" Wi dzia-łem. Są o ne ła dne, a le mo je je szcze ła dniej sze.

87.

Z ja kim kto prze sta je, ta kim się sta je. Wie dzą są sie dzi, jak kto sie dzi. Do bre da le ko sły-chać, a złe je szcze da lej. Jak cię wi dzą, tak cię pi szą. Choć

u bo go, lecz chę do go. Mów zawsze pra wdę. Pa mię taj, a byś dzień świę ty świę cił. Bo ga dzieci, Bo ga trze ba, kto chce syt być swe go chle ba. Kto cno tliwy, ten szczę śli wy. O szczę dnością i pra cą lu dzie się bo ga cą.

88.

Żyj tak, a byś był mi ły Pa nu Bo gu i lu dziom! Nie o bie cuj tego, cze go do trzy mać nie mo żesz. Pra wda w o czy kole. Pró żniactwa i Bo skiej o bra zy u ni kaj jak za ra zy. Gdzie zgo da, tam Bóg mie szka. Dwa kroć da je, kto rych ło da je, a trzy kroć kto ochotnie. Dłu go myśl, pręd ko czyń. Na u ka na złe nie ra dzi.

CZĘŚĆ TRZECIA.

ŁATWIEJSZE RZECZY DO CZYTANIA.

---

89. Przed nauką.

Wej rzyj na nas, mo cny Bo że,
Niech nam ła ska Twa po mo że,
By śmy do brze się u czy li
I w na u ce pil ni by li.

Po nauce.

Bo że! dzię ki Ci skła da my,
Żeś Twą ła ską wspo mógł nas,
I do zwo lił na na u ce
Po ży tecz nie spę dzić czas.

---

90. Nieposłuszna rybka.

Mło da ryb ka zo ba czy ła mu szkę na węd ce. Nie po mna prze stro gi ma tki, poł knę ła tę mu szkę. Ale ra zem z nią poł knę ła tak że ha czyk. Wi dząc to Bo leś, wy cią gnął ryb kę z wody. Kró tko po tem ryb ka żyć prze sta ła. Tak to by wa tym, któ rzy ra dy star szych nie słu cha ją.

91. Przestroga.

Bie dna, bie dna ryb ko!
U my kaj że szyb ko;
Bo tu cze ka zdra da,
Ktoś się z węd ką skra da!
Ryb ka nie słu cha ła,
Węd ka ją zła pa ła.

* * *

Słu chaj cie star sze go,
U ni knie cie złe go.

---

92. Psotny Antoś.

An toś był bar dzo pso tny. Ra zu pe-wne go wi dział, jak pszczo ły wy cho dzi ły z u la, po mio dek na po le. Lu bił bar-

dzo chleb z mio dem. Dziś nie cze kał, aż ma ma mu da ka wał chle ba z mio dem. Sam chciał za brać plastr miodu. Pod niósł więc ul. Lecz w tej chwi li pszczo ły rzuci ły się na nie go. An toś za sła nia twarz o bie ma rę ka mi. Roz gnie wa ne pszczół ki hu czą nad je go gło wą. Je dna u ką si ła go w rę kę, dru ga w twarz. Krzy knął chło piec z bó lu i u cie kać za czął. Zapła ka ny przy był do do mu. Twarz miał spuch nię tą. Wie le wy cier piał bó lu. Mama go skar ci ła su ro wo. Od tąd An toś nie pso cił się wię cej pszczo łom. Za wsze słu chał ma my i ta ty.

---

93. Do Boga.

Chroń mnie, do bry Bo że,
Gdy się spać po ło żę;
Niech Two i a nie li
Sta ną u po ście li.

Da łeś mi dzień ca ły
Żyć dla two jej chwa ły,
Daj, bym po wstał zdro wo
Chwa lić cię na no wo.

94. Mały leniuszek.

Mi chaś pła kał, gdy miał iść do szko- ły. Wy rze kał czę sto, że ta ki mały, a już się u czyć mu si. Był bar dzo nie szczę- śli wym. Wró bel kom i mo tyl kom za zdro- ścił ich swo bo dy.

W szko le sie dział na o sta tniem miej- scu. To wa rzy sze je go na śmie wa li się z nie go. Na zy wa li go le niu szkiem. Gnie wa ło to Mi cha sia. Wziął się rą czo do na u ki. Wkró tce prze ści gnął też nie- je dne go z swo ich współ u czniów. Od tąd był bar dzo pil nym ucz niem.

95. Kościołek.

Ser ce dzie cka — to ko ścio łek;
W niem prze by wa wciąż a nio łek,
Mó wi ci cho: „nie rób te go.“
I na kła nia do do bre go.
Tak a nio łek w czas o strze ga.
A od dzie ci złych od bie ga.
Lu be dzie ci! — gło su nie ba,
Gło su ser ca słu chać trze ba,
A a nio łek z nie ba wszę dzie
Po ma gać wam w do brem bę dzie.

---

96. W szkole.

Cho dzę chę tnie do szko ły. U czę się pil nie. W szko le sie dzą dzie ci w ław- kach. Każ dy u czeń ma przed so bą ksią żkę.

Roz po czy na my i koń czy my na u kę mo dli twą i śpie wem. W cza sie na u ki u wa żam i my ślę. Na py ta nie od po- wia dam gło śno i wy ra źnie.

No szę za wsze do szko ły ry sik, gąb- kę i ta bli czkę. Cza sem bio rę pió ro i o łó wek. W ka ła ma rzu mam a tra ment.

Na pa pie rze pi szę pió rem. Gąb ką ście ram pi smo z ta bli cy. Nie wa lam pal ców a tra men tem.

Po na u ce wra cam do do mu. Na u-li cy za cho wu ję się spo koj nie.

---

97. Pszczółka.

By ła to raz pszczół ka ma ła,
Co mio dek z kwia tków zbie ra ła:
Od kwia te czka do kwia te czka
La ta ła so bie pszczó łe czka.
Ni gdy pró żno nie wró ci ła,
Du żo mio dku na no si ła.
Przy szła je sień, zi ma chło dna,
Pszczó łe czka by by ła gło dna;
Lecz, że w le cie pra co wa ła,
W zi mie się gło du nie ba ła.
Pra cuj cież i wy, dzia tki!
Pó ki po ra, pó ki kwia tki,
A na sta rość mieć bę dzie cie
Za pa sy ze bra ne w le cie.

Jest to cno ta nad cno ta mi
Trzy mać ję zyk za zę bami.

98. Co się stało łakomej myszce.

By ła so bie mysz ka ma ła,
Co po no cach wciąż bie ga ła,
I gdzie kol wiek co na pa dła,
Wszy stko gry zła, wszy stko ja dła.

Raz gdy wbie gła do śpi żar ki,
Aż ją na wskroś prze szły ciar ki;
Sta je, wie trzy, ły ka ślin kę,
Aj do pra wdy, czuć sło nin kę!

Więc sko czy ła, i dzie żwa wo,
Wie trzy w le wo, wie trzy w pra wo,
Pa trzy, a tam jest w ką ci ku,
De ska wspar ta na dru ci ku.
— A ha, rze cze — to pu łap ka,
Znam ja cie bie do sko na le,

Na sło nin kę bie rze chrap ka,
Bo tak śli cznie pa chnie, ale
Nie dam zwieść się tym za pa chem,—
I sko czy ła w tył ze stra chem.

Sta ła chwil kę po tem rze cze:
— Aż mię nu dzi, w gar dle pie cze,
Tak mię ku si.... bo daj że cię!....

Nie u gry zę za nic w świe cie....
Na to je stem zbyt o stro żna.
Lecz po wą chać prze cież mo żna. —

Więc się wsu wa do pu łap ki,
I na tyl ne sta jąc łap ki,
Wzno si no sek co raz wy żej,
Co raz bli żej.... bli żej.... bli żej....

Za pach głó wkę jej za mą ca,
Wtem przy pad kiem dru cik trą ca,
Paf! z ło sko tem de ska zla ta
I cię ża rem ją przy gnia ta.

Mysz ka wrza sła.... na da re mno,
Kost ki trze szczą, w o czach cie mno,
Ko na w mę kach nie szczę śli wa.
Tak ła kom com za wsze by wa.

---

99. Miasto i wieś.

W mie ście jest wie le do mów. Domy mu ro wa ne zo wią się ka mie ni ca mi.

Do my w mie ście sto ją rzę da mi. Po mię dzy rzę da mi do mów są u li ce. Po u li cach cho dzą lu dzie i jeż dżą wozy. Nie ha ła su ję na u li cy.

Na wsi są do my z drze wa. Ko ło do mów są o gro dy i ob szer ne po dwó rza. Dro gi wiej skie są ob sa dzo ne drze wa mi. Ka żda wieś ma swo ją na zwę. Jak się na zy wa mo je miej sce ro dzin ne?

Na wsi mie szka ją ro bo tni cy. O- prócz rol ni ków są i rze mieśl ni cy. W mie ście mie szka ją prze wa żnie rze mieśl- ni cy, kup cy i u rzę dni cy. Wszy scy mie- szkań cy mia sta i wsi po win ni pra co- wać. Są ma łe i du że mia sta.

---

100. Staś i kot.

Staś.

— A dzień do bry, pa nie ko cie!
Cze mu le żysz i pró żnu jesz?
Coś nie my ślisz o ro bo cie,
I na my szy nie po lu jesz?

Kot.

— O tóż wła śnie my ślę o tem,
Żeś, pa ni czu mój, la da co,
Że za miast się dra źnić z ko tem,
Mógł byś się też za jąć pra cą.

Idź do ksią żki, ucz się szcze rze!
Kto pró żnu je, bar dzo grze szy.
Ja pra cu ję cho ciaż le żę,
Bo cza tu ję wciąż na my szy. —

* * *

Staś u słu chał tej prze stro gi
I wnet za brał się do pra cy,
U znał, że czas to skarb dro gi,
I że czy nią źle pró żnia cy.
No! i któż by to po wie dział,
Że ko ci na nę dzna taka,
Że ten Mruś, co ci cho sie dział,
Po pra wił Sta sia pró żnia ka!

---

101. Dzień i noc.

Po ka żdym dniu na stę pu je noc. Jak że stra szno wy da je się wszy stko w no cy! Po ka żdej no cy na stę pu je dzień. Nad ra nem u stę pu je ciem ność. Świa tło słoń ca o świe ca zie mię. Mi ło wten czas ka żde mu! W dzień trze ba pil nie pra co- wać. Nie trać my ani chwi li cza su dzien- ne go. W no cy sy pia my w łó żecz ku.

102. Zwierzęta domowe.

Na far mer skiem po dwó rzu wi dzi my wie le zwie rząt i pta ków. Z nich ma czło wiek roz ma i ty u ży tek.

Koń cią gnie wóz, no si jeź dzca i u- pra wia ro lę. Cią gnie tak że pług i bro- ny. Włó sia z o go na i grzy wy koń skiej u ży wa ją na smy czki i do wy ście ła nia ró żnych rze czy. Skó rę je go wy pra wia- ją. Mło dy koń na zy wa się źre bię ciem.

Wo ły cho dzą w jarz mie. Mię so z nich jest do brym po kar mem dla lu dzi. I kro wie mię so do brze sma ku je. Od krów ma my też mle ko, z któ re go ro- bią ma sło i ser.

Z ro gów wo ło wych i kro wich ro-

bią grze bie nie, a z ło ju świe ce i mydło. Skó ry tych zwie rząt wy pra wia ją, a po tem szewc ro bi z nich trze wi ki i bu ty. Wo ły i kro wy na zy wa ją czę sto by dłem, a le mię so z o boj ga naj czę ściej wo ło wi ną.

Ow ca jest bar dzo u ży tecz nem zwierzę ciem. Do star cza nam weł ny, z której wy ra bia ją su kno i ró żne ma te ry e.

Z ko ści ow czych go tu ją klej, potrzeb ny sto la rzom. Mło da o wie czka nazy wa się ja gnię ciem a mię so o wcze — sko po wi ną.

---

103. Moja tabliczka.

W szko le u ży wam ta bli czki. Tabli czka ta ma dwie czę ści: ply tę i ramę. Pły ta jest czar na, gła dka, czwo rogra nia sta. Jest z łup ku i dla te go nazy wa się ta blicz ką łup ko wą. Ra ma jest z drze wa. Pi szę na ta blicz ce rysi kiem. Wil go tną gąb ką ście ram pi smo. Po tem zno wu na ta blicz ce pi szę.

104. Złe i dobre dziecko.

Ma ła Ja dwi nia sie dzia ła z ma tką nad brze giem czy ste go je zior ka. Cie szy-ła się, pa trząc na ka my czki le żą ce na dnie. W wo dzie od bi ja ło się nie bo, drze-wa i kwia ty. W koń cu rze kła ma tka:

— Jak czy sta, jak pię kna jest ta wo-da, tak pię kna i czy sta jest du szy czka do bre go i po słu szne go dzie cka.

Wtem ze rwał się wiatr i za mą cił wo dę. Zni kły pię kne w je zior ku o bra zy. Smu tnie pa trza ła dziew czyn ka. A ma-tka rze kła jej zno wu:

— Ja dwi niu! ja ką jest ta wo da zmą co na, ta ką jest du sza dzie cka złe-go i gnie wli we go.

---

105. W kościele.

Ko ściół jest po świę co ny Pa nu Bo-gu. Wi dzę w ko ście le oł ta rze, o bra zy, cho rą gwie, ław ki, am bo nę i chór. Po wi-nie nem się w ko ście le za cho wy wać bar-dzo przy zwo i cie. Tam trze ba się mo dlić szcze rze do Pa na Bo ga.

106. Woda.

Źró dło wy try ska z zie mi. Wo da w niem jest zim na i czy sta. W stu dni jest tak że wo da źró dla na. Ze źró deł po wsta-ją stru my ki i po to ki; rze czki i rze ki. Rze ki wpa da ją do mo rzà. Wo da słu ży do pi cia, do my cia, do go to wa nia, do pra nia, do ką pa nia i do ga sze nia o gnia.

---

107. Drzewa.

Sza nu ję ka żde drze wo. Nie zry-wam kwie cia. Nie od ry wam ko ry. Bez drzew by ło by nam bar dzo smu tno. Pta-szę ta nie mia ły by gdzie gnia zde czek za-kła dać. Nie mie li by śmy o wo ców. Nie by ło by czem pa lić. Gdzie szu ka li by śmy cie nia w le cie?

Zagadka.

Pe łen chle we czek,
Bia łych o wie czek,
A ba ran be czy.

108. Rodzina.

Mam oj ca i ma tkę. Na zy wam ich mo i mi ro dzi ca mi. Ro dzi ce ro dzi ców są dzia dek i bab ka. Brat i sio stra są ro dzeń stwem. Wuj, cio tka, stryj i stry-jen ka są kre wny mi. Sy no wie i cór ki wu jów i stry jów są ku zy na mi i ku zyn-ka mi. Ro dzi ce ży wią i przy o dzie wa-ją swe dzie ci. Po sy ła ją je do szko ły, a by się na u czy ły czy tać, pi sać, ra cho-wać i Pa na Bo ga chwa lić.

Dzie ci po win ny swo im ro dzi com być po słu szne i ko chać ich. Ro dzeń stwo po-win no się ko chać i nie kłó cić się mię-dzy so bą.

---

109. Mleko.

Mle ko ma my od krów. Na wierz-chu mle ka zbie ra się śmie tan ka. Mle ko po nie ja kim cza sie kwa śnie je. Ze śmie-ta ny ro bi my ma sło. Po wy ję ciu ma sła zo sta je ma ślan ka. Z kwa śne go mle ka ro bią ser. Mle ko jest smacz ne i zdro we.

110 Ptaszki.

W le sie i na łą kach ży je wie le pta szków. Ja pta- szkom nic złe go nie zro bię. Nie bę dę im wy bie rał jaj, a ni pi skląt. Cię- żką ka rę od niósł- bym za to złe po- stę po wa nie. Bę dę je w zi mie kar mił o kru szy na- mi. Chcę być

wszę dzie i za wsze do brym. Pta szki lu- bię, bo pię knie śpie wa ją.

---

111. Powinszowanie.

Za twe, ta tku. pra ce, tro ski,
Bę dę pro sić Ma tki Bo skiej,
By cię ob da rzy ła zdro wiem,
Jak u ro snę, wię cej po wiem.

ZADANIE: — Naucz się tego powinszowania na pamięć.

112. Zmysły.

Każ dy czło wiek po sia da pięć zmy-słów. Słu żą mu o ne do po zna wa nia wszy stkie go, co go o ta cza. Zmy sły te są: wzrok, słuch, smak, węch i czu cie.

WZROK słu ży do pa trze nia. Pa trzy-my za po mo cą o czu. Co mo że my wi-dzieć?

Mo że my wi dzieć, ja kie są te ró żne rze czy. Wi dzi my, że ko ściół jest du ży, a do mek....? Wi dzi my, że dąb jest wy-so ki, a grzyb....? Wi dzi my, że staw jest sze ro ki, a rze czuł ka....? Ni tka jest dłu-ga, a i gła? Co by wa wy so kie? Co sze ro kie? Co dłu gie? Co du że? Co jest ni skie? wą skie? krót kie? ma łe?

Wi dzi my też, że kij jest pro sty, a o-bręcz...? Stół jest czwo ro ką tny, a koło...? Dom jest czwo ro bocz ny, a dy nia ku li sta.

Prócz te go za po mo cą o czu wi dzi-my, ja kiej bar wy są ró żne przed mio ty.

Nie bo jest nie bie skie, a tra wa? li ście? Kwiat sło necz ni ka jest żół ty, a krew jest...? Pa pier jest bia ły, a li te ry w książ ce? Zie mia w o gro dzie jest sza ra, a gli na jest bu ra.

Ja kie przed mio ty mo gą być nie bieskie? A zie lo ne? Czer wo ne? Żół te? Czarne? Bia łe? Sza re? Bu re? Tę cza ma w so bie ró żne bar wy. Tę cza jest ró żnobar wna. Czy sta wo da ze źró dła nie ma ża dnej bar wy. Czy sta wo da jest bez barwna. Ja kie znasz je szcze bar wy?

Mo żna tak że wi dzieć, czy przed miot jest da le ki czy bli ski. O gród jest blisko do mu, a las? Księ życ jest od zie mi od le gły.

SŁUCH słu ży do sły sze nia ró żnych gło sów. Sły szy my za po mo cą u szu. Co mo żna sły szeć?

Głos ludz ki na zy wa się mo wą. Usza mi sły szy my tak że mu zy kę i śpiew.

WĘCH słu ży do wą cha nia, co pach-nie i co czuć nie mi le. Wą cha my za po mo cą no sa.

Ja kie rze czy przy je mnie pach ną? Wy licz kil ka kwia tów pach ną cych!

SMAKIEM po zna je my, co jest słod-kie, co gorz kie, kwa śne, cierp kie, sło ne. Ro bi my to za po mo cą ję zy ka.

Ja kie go sma ku jest miód? Ja ki smak ma sól? pieprz? cy try na? chrzan? mle-ko? czy sta wo da? Co je szcze mo że być słod kie? Co gorz kie? kwa śne? sło ne?

CZUCIE słu ży do po zna wa nia, co jest twar de a co mięk kie, a co chro-po wa te, co zim ne, a co cie płe lub go-rą ce. Czu je my wszy stko przez do tknię-cie na szej skó ry, naj wię cej zaś przez do ty ka nie pal ca mi.

Czy że la zo jest mięk kie, czy twar-de? Co jest mięk kie? Czy szy ba jest chro po wa tą? A ścia na? Co je szcze by-

wa gład kie? Co by wa chro po wa te? Ja-kim jest lód? Ja kim jest piec w zi mie? Ja ką jest wo da w stu dni? A ja ką jest wo da wrzą ca? Ja kiem by wa u nas po-wie trze w zi mie? a ja kie w le cie? Czy cia ło ludz kie jest zi mne?

Czło wiek, któ re mu bra ku je ja kie-go bądź zmy słu, jest ka le ką. Naj więk-sze mi ka le ctwa mi są śle po ta i głu cho-ta. Ka le ka mi są też lu dzie, któ rym bra ku je ja kiej czę ści cia ła, lub jest o na nie ta ką, ja ką być po win na. Ku la wy, gar ba ty, czło wiek bez rę ki — są więc ka-le ka mi. Ka le cy są bar dzo nie szczę śli-wi! Tyl ko złe lub nie ro zu mne dzie cko mo że wy śmie wać się z ka le ki!

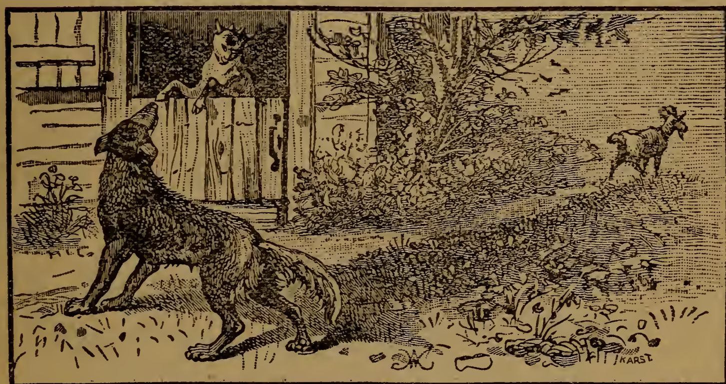
Co to jest?

Po pa pie rze cho dzę,
Lecz na je dnej no dze.
Ro bię czar ne zna ki. —
Zga dnij, kto to ta ki?

Po ta blicz ce cho dzę
Lecz na je dnej no dze,
Ro bię bia łe zna ki. —
Zga dnij, kto to ta ki?

113. Koźlę i wilk.

Tro skli wa o los dzie cię cia,
Rze kła ko za do ko źlę cia:
— Wy cho dzę te raz na pa szę,
Siedź-że tu spo koj nie Wa sze.
Pó ki nie wró cę do do mu,
Nie o twie raj mi ni ko mu,
Chy ba że bia łą po ka że ci łap kę.—

Wilk, co od da wna miał na ko źlę chrap kę,
My śląc, że zręcz nie u da mu się sztu ka,
Le dwie ma tka ode szła, do ko źlę cia pu ka.
— Bia łą łap kę masz nie bo że?
Bo i na czej nie o two rzę,
Ma mu sia mi za ka za ła....
Oj u cie bie coś nie bia ła.

— Masz szczę ście, — wilk od po wia da, —
Bia da by ci by ła, bia da! —

*   *
*

Słu chaj cie, dzie ci, star szych na po mnie nia,
Bo wię cej od was ma ją do świad cze nia.

---

114. Las.

Las jest wiel ki i cie ni sty. Ła two w nim za błą dzić. W la sach ro śnie wie- le drzew, li ścia stych i i gli co wych. So- sny są drze wa mi i gli co we mi. Li py i dę by są drze wa mi li ścia ste mi. Le szczy- na i in ne krza ki ro sną tak że w le sie. Li sy, wil ki i in ne dzi kie zwie rzę ta ży- ją w la sach. Le śni czy do glą da la su.

---

115. Bóg.

Bóg stwo rzył zie mię, nie bo, słoń ce, księ życ, gwia zdy, ca ły świat. Bóg jest wszech mo cny.

Od Bo ga ma my cia ło i du szę. Bóg przy ka zał, a by śmy czy ni li do brze, a u- ni ka li złe go. Do bre u czyn ki Bóg na-

gra dza, a złe ka rze. Bóg jest naj spra- wie dli wszy.

Bóg wie, co jest, co by ło, co bę- dzie. Wie, co się dzie je na zie mi i w nie bie, co my śli my i co czy ni my. Bóg jest wszech wie dzą cy i wszech o be cny. O- ko Bo skie czu wa na wet nad naj dro bniej- szą mu szką.

Bądź my cno tli wi. Nie o bra żaj my Bo ga, a ni złą my ślą, a ni złem sło wem, a ni złym u czyn kiem! Ko chaj my Bo ga z ca łe go ser ca i z ca łej du szy na szej. Módl my się do Nie go.

---

116. Staś.

Staś na su kni zro bił pla mę,
Pła cze i prze pra sza ma mę.
Ko rzy sta jąc z chwi li mama,
Rze cze: "Na su kni wy pie rze się pla ma;
Ale strzeż się, mo je dzie cię,
Brzyd kim czy nem spla mić ży cie;
Bo ci, Sta siu, mó wię szcze rze,
Ta się pla ma nie wy pie rze."

117. Pobożna Marynia.

Ma ry nia lu bi ła czę sto mó wić o Bo gu. Z o cho tą cho dzi ła do ko ścio ła. Mo dli ła się chę tnie i szcze rze. Ma ry nia by ła po bo żna.

Do Pa na Bo ga wznoś o czki zra na,
W ka żdy wie czo rek ślij mu pa cio rek.
On ci w do bro ci ser ce o zło ci:
A ser ce zło te, to ko cha cno tę.

---

118. Zasłużona kara.

Pe wien chło piec uj rzał łań cuch le-żą cy przed kuź nią. Po chwy cił pręd ko ten łań cuch i chciał go za brać ze so bą. Lecz na gle rzu cił go i krzy knął gło-śno. Łań cuch był roz pa lo ny do go rą ca i chło piec po pa rzył so bie pal ce. Na je go krzyk przy był ko wal z kuź ni i rzekł:

— Do brze ci tak. Co nie two je, te-go nie po wi nie neś ru szać.

Nie po słu szne, krną brne dziecię
Oj cu, mat ce skra ca ży cie.

119. Uczciwy chłopiec.

Fra nuś zna lazł na dro dze no żyk. Ten no żyk miał trzy o strza i pię kną o kład kę. Fra nuś wło żył nóż do kie szeni i po szedł da lej. Na dro dze spo strzegł męż czy znę, któ ry spo glą dał na zie mię i cze goś szu kał. Fra nuś przy stą pił do niego i za py tał go, cze go szu ka. Na to od rzekł męż czy zna:

— Zgu bi łem nóż z trze ma o strzami i z bia łą o kład ką.

Fra nuś wy jął z kie sze ni nóż i oddał go na po wrót męż czy źnie, któ ry mu za to bar dzo pię knie po dzię ko wał.

---

120. Nieposłuszny chłopiec.

An toś szedł ze swo ją ma tką na prze chadz kę. Na dro dze był du ży ka mień. An toś chciał przez ten ka mień prze skoczyć. Ale ma tka rze kła:

— An to siu! nie skacz przez ten kamień, bo mo żesz zła mać no gę.

An toś zaś nie u słu chał ma tki. Skoczył przez ka mień i zła mał so bie no gę.

121. Nieostrożność.

Jaś go nił pstre go mo ty la. Ale motyl był o stro żnym i u siadł so bie na wyso kim kwia tku. Jaś po biegł do kwia tka i chciał mo ty la zła pać. Na dro dze był głę bo ki rów pe łen wo dy. Jaś pa trzał tyl ko za mo ty lem i nie wi dział ro wu. Biegł na o ślep do kwia tka, wpadł do rowu i zmo czył swo je u bra nie. Gdy do do mu przy szedł, wy ła jał go za to ojciec.

---

122. Niegrzeczne dziecko.

Ka ro lek miał ma łe go ko tka. Lubił bar dzo z nim i grać. Ale cią gnął kotka zbyt sil nie za u szy. Ko tek roz gniewał się i u ką sił Ka rol ka w rę kę. Karo lek po biegł do swej ma tki pła cząc. U skar żał się na nie grze czność ko tka. Matka zaś rze kła:

— Nie ko tek jest nie grze cznym, ale ty je steś nie grze cznem dzie ckiem. Nie cią gnij ko tka za u szy, to cię nie u ką si.

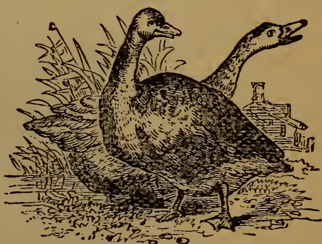
123. Ptasie gniazdo.

Na je dnym dę bie by ło pta sie gniazdo. W tem gnie ździe by ło czwo ro młodych, ma łych pta sząt. Sta re przy no si ły im ro bacz ki. To spo strzegł ma ły Ludwiś. Wlazł pręd ko na drze wo. Wziął ma łe pta szę ta z gnia zda i chciał zleźć. Wtem zła ma ła się ga łąź. Lud wik spadł na zie mię i zła mał so bie rę kę.

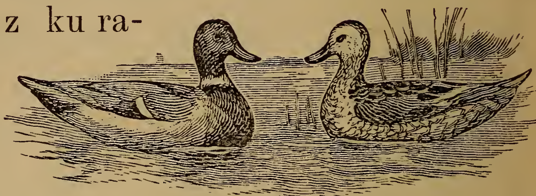
124. Ptactwo domowe.

Gęś ma dłu gą szy ję i gład ki, czerwo ny dziób. Po mię dzy pal ca mi ma błon kę do pły wa nia. Do star cza nam mię sa, jaj, tłu szczu i pierza. Wiel kich piór, któ-

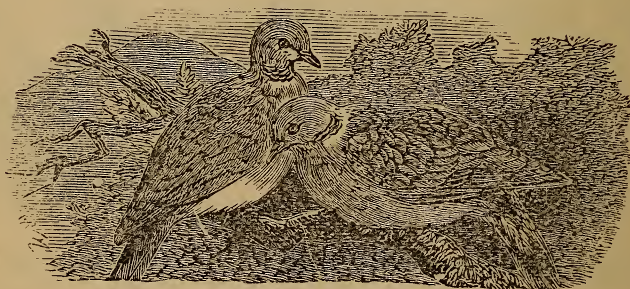
re gęś ma w skrzy dłach, u ży wa no dawniej do pi sa nia. De li ka tne i mięk kie piór ka gę sie na zy wa ją się pu chem. Puchem na sy pu ją po ściel. Są tak że gę si dzi kie, mniej sze niż do mo we. Gęś lu bi tra wę.

Na po dwó rzu u wi ja się mnó stwo kur. Zbie ra ją o ne ziarn ka. Sta ra ku ra pro wa dzi kur czę ta. O ko ło kur u wi ja się ko gut. Ko gut pie je. Nim słoń ce wej- dzie, wo ła nad ra nem „ku ku ry ku!”

Ra zem z ku ra- mi krę cą się po po dwó rzu ka czki i in- dy ki. Ma my od nich smacz ne mię so.

Na da chu sie dzą go łąb ki. Jest ich zwy kle bar dzo wie le ra zem. Zla tu ją czę- sto na po dwó rze i szu ka ją ziar nek ży-

ta, psze ni cy i gro chu. Go łą bek schlu dny jest i ni gdy się nie u bru dzi. Mo je dzie- cko, niech cię go łą bek nie za wsty dza. O prócz do mo wych go łąb ków są tak że go łąb ki dzi kie.

125. Dwa kotki.

Były to dwa kotki;
Jeden ładny, lecz z szafek wyjadał łakotki;
Drugi brzydki, bury,
Ale płoszył szczury.
— Powiedzcie mi dzieci, którego wolicie?
— Burego! burego! — Dobrze robicie!
Bo ten godzien przychylności,
Kto dopełnia powinności;
Ale bardzo nieładonie,
Kiedy kotek kradnie.

---

126. Ranek.

Jak tylko oczy otworzę z rana,
Zaraz co żywo zrywam się z łóżka,
Ażeby moja mama kochana
Nie uważała mię za leniuszka.
Potem, nie tracąc ani chwileczki,
Wdziewam pończoszki, buty, majteczki.

I w zimnej wodzie zaraz się myję,
Mydlę i zmywam raz jeden, drugi,
Obydwie rączki, buzię i szyję,
A do pomocy nie wołam sługi.

Bo brzydko myć się w wodzie gorącej,
A myć się można i bez służącej.

Gdy przed zwierciadłem uczeszę włoski,
Mówię paciorek do Pana Boga,
Prosząc, ażeby nie mieli troski
Kochany tatko i mama droga.
Aby im Stwórca dał co potrzeba:
Zdrowie, wesołość, dostatek chleba.

Potem ubrany w czystej sukience
Drogim rodzicom dzień dobry daję;
Całuję ojca i mamę w ręce,
Mateczka zaraz bułeczki kraje.
Wszystkim śniadanie rozdaje w koło,
Tak się zaczyna ranek wesoło.

---

127. Modlitwa do Anioła Stróża,

którą każde dziecko codziennie odmawiać powinno

Aniele Stróżu mój,
Ty zawsze przy mnie stój,
Zrana, w wieczór, we dnie w nocy,
Bądź mi zawsze ku pomocy!

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

CZĘŚĆ DRUGA.

CZĘŚĆ TRZECIA.

